

Forfatter: Sibbern, F. C.

Titel: Udrag fra Efterladte Breve af Gabrielis

Citation: Sibbern, F. C.: "Efterladte Breve af Gabrielis", i Sibbern, F. C.: *Efterladte Breve af Gabrielis*, udg. af Henrik Schovsbo , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, [Valby], Borgen, [1998], s. 11. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-sibbern01val-shoot-idm139907531230992/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Efterladte Breve af Gabrielis

som over gamle Daarligheder, eller klage derover, som over spildte Aar.

Og dog, min Læser! om du end er utilfreds med Bogen, og med Recensionen, der anbefaler dig den, dog veed jeg, at den vil øve en tiltrækkende Magt over dig, at der er en Tone i den, som du forgiæves vilde tvinge dig til ikke at lytte efter, som anrører Strænge i dit Indre, der maaskee længe ikkeklang, men som, hvor lidet den end stemmer med Livets stærke Musik omkring dig, dog hører til en gammel, vel tungsindig, men kjer Melodie, som du aldrig ganske har kunnet glemme. Disse Breves egentlige Thema er den Gysen, hvormed den Unge, i hvem mange Tanker og mange Følelser gæres, uden at kunne komme til Klarhed, betragter sig selv som »et forvildet, veilest Menneske, der fattes den Livets Kiærne, om hvilken Alt, hvad vi modtage, skal samle sig, for at fremme vort indre Liv,« er »den frygtelige indre Sønderreenhed i en Sjæl, der søger Fred og en Begyndelse til et Liv, og ikke finder den, der søger sig selv og sin Gud, og søger begge forgiæves« (S. 68). Vi smile manges Gang over os selv, naar vi siden tænke tilbage paa denne Tid i vor Ungdom, og erindre, hvorledes det dengang forekom os, som vare vi allerede udlevede, som om der laae »et heelt fortabt Liv« bag ved os (S. 108); og dog var Livet neppe begyndt. Det er i Sandhed ofte en frygtelig Tilstand, og der ere saare Mange, for hvilke Ungdommen, den stormfulde, uannede Ungdom, sønderreen af saa mange Lidenskaber, som vil saa Meget, og formaaer saa Lidet, langtfra ikke er den lyksalige Tid i Livet, hvorfor den saa ofte udgives. Men Gæringen er aldeles fornøden, for at Vinen kan fremkomme – kun at Gæringen lykkes vel! Thi, som Gabriellis træffende bemærker, »det Værste er, at da letteligen, i vort Inderste selv, en lokkende Fristelse træder os imøde, hvori, i Skikkelse af en Alting jevnende Ven, en arrig Fiende taler til os« (S. 68). Dersom denne Fiende seirer, da modnes – hvis man vil kalde dette en Modnen – Væsenet i Kulde og Hovmod og Had; Stammen bliver maaskee ret fast, men uden Blomster og uden vederqvægende Frugter.

Hiint Thema gaaer nu i mange Variationer giennem alle disse Blade, og forsaavidt er det en Mangel af Fred, der udtaler sig i Suk og Klage. Allerede dette kan være velgiørende. Det er den Ældre gavnligt, stundom ret levende at sættes tilbage i den forrige Strids-

Tilstand, og desto mere, dersom Striden *aliformeget* er endt – thi ganske skæl den ikke endes – dersom de Følelser, hvoraf den fremgik, ere i Begreb med, ikke at ordnes og forklares, men at uddøe. Og for den Unge er det ofte lindrende og lægende, at han veed, at andre Mennesker have været stædte i den samme Trængsel; han mener ofte, i en Blanding af Hovmod og Mismod, at han ene i Verden er givet til Priis for denne Jammer. Det er stedse interessant, at enhver Livets Tilstand træder frem i en tro og levende Skildring; men vistnok bliver Skildringen piinlig, dersom det kun er en forstyrret Tilværelse, som stunder til Undergang, der skildres. Men Udgiveren mener med Rette (see Fortalen), at det, der gaaer igjennem disse Breve, vil kunne tjene til at fremme den Aandsopreisning og Aandsopklarelse, hvortil vi alle trænge. Og dette er det Mærkværdige, det Sieldnere ved disse Breve: uagtet al Jammer, uagtet den idelig tilbagevendende Klage, stunder den Sjæl, som her udtaler sig – forskiellig fra Werther, om hvis Lidelser Enhver her vil erindres – ikke til Døden, men til Livet; den er knuget, fængslet, piint, men dens indre Kraft er ikke overvunden; vi forvisses ideligen om, at det dog er en dygtig Tilværelse, der vil udvikle sig af denne Forvirring. Hvor meget endog Livet selv her er den Klagende en Byrde, dog er det hans første og sidste Bøn: »lad mig ikke døe midt i denne Elenighed. Hellere vil jeg, som den evige Vandrer fra Jerusalem, slæbe denne Byrde giennem alle Aarhundreder indtil Herrens Gjenkomst. Først naar det engang kommer til Gjennembrud i mig etc.« (S. 73). Med hvormegen Klarhed siger han ikke sig selv, hvad der mangler ham: »den første af alle Betingelser. Hvor kan et lidenskabeligt, egoistisk Hjerte være skabende? etc.« (S. 61). Hvor klart erkjender han ikke, at hvad der i det Udvortes fornemmelig fattes ham, er bestemte Pligter som skulle udføres, og med Besværlighed; at dette vilde sysselsætte den ørkesløse Siæl, og tvinge det kielne Hjerte til at dvæle ved andre Gjenstande, end sig selv. Snart higer han ud i Krigens Tummel og Farer, snart vil han begrave sig i tørre videnskabelige Arbejder, »læse Hebraisk efter Danzii Grammatik«, snart ønsker han sig i en trællende Arbeidskarls Stilling. »Af Livets Glæder, siger han, begiærer jeg ikke min Andeel, men af Livets Møje og Besværlighed kræver min Siæl den etc.« (S. 107). Denne Higen erkjender den dybere indtrængende Læser snart at være no-

get Andet, end en Feberdrøm; det er den endnu uforstyrrede Naturs Stræben til Helbredelse, til Livet. Derfor, naar Gabriellis tilsidst iler ud i Verden, til et Øiemeed, da troer man det vel om ham – skøndt man ikke erfarer, hvad han vil – at det ikke er Undergangen, han, som en Daare, iler imøde, men at det er en bestemt Virksomhed, der er opgaet for ham, og at den Instinct, hvormed han griber den, ikke leder ham vild.

Dersom en Læser ikke vil opfatte denne Traad, da vil maaskee Læsningen blive ham trættende; men for saadanne Læsere ere disse Breve hellere ikke udgivne. Andre Læsere ville med Deeltagelse følge de eensformige, men dog paa mange forskellige Maader nuancerede Udbrud af den samme Følelse; og dersom det bliver dem for Meget paa eensgang, ville de dog snart vende tilbage dertil igjen, og snart beklage, at disse Breve ikke ere flere. Ogsaa tilbyde nogle Episoder en Afveksling, som dog nøie griber ind i det Hele. Saaledes den Vens Historie, som fra en anden Bestemmelse pludseligen udkaarer Skolelivet. Det Pludselige i denne Forvandling retfærdiggøres ved Udfaldet; det var virkelig til det Inderste, at Lienhard og Gertrud havde talet; og Kampen mellem hans Pligt og hans Kierlighed er i høj Grad interessant. Saaledes er ogsaa Fortællingen om den gamle Amtmandinde rüg paa fine, velbenyttede Træk. Man røres over de Forvildelser og Smerter, der kunne finde Sted i et Liv, der hverken syntes forvildet eller sørgeligt, og over det Resultat, hvortil hun omsider er kommen, sat der ikke ligger Magt paa, hvad enten vort Liv bringer os Fryd eller Smerter, naar vi kun tilbringe det saaledes, at vi kunne døe i Fred* (S. 98); og man frapperes over den Ironie, hvormed Skiebnen lader den unge Mand see sine hede Drømme om, ret at udgræde al sin Jammer ved et elsket Væsens Bryst, opfyldte – i Armene paa en gammel rynket Kone.

Hvad Gabriellis ved forskjellige Anledninger ytrer, maa naturligvis opfattes som *hans* Ytringer, og ikke som den rolige lagtagers Dom. Saaledes maa det katholske Skriftemaal vel synes ham en Trøst og Lise for et besværet Hierte, og det maa forekomme ham, som om dets Afkaffelse var et sandt Tab for Livet (S. 45). Den rolige Betragter erkjender ikke blot de uundgaaelige Misbrug, (og at det just var, for at disse Misbrug kunde finde Sted, at Skriftemaalet beholdt den tvungne Udvidelse i den katholske Kirke;) men ogsaa,